

Розширення самостійної роботи студентів та наповнення її новим змістом нададуть можливість набувати навичок самостійної роботи, вільно орієнтуватися у світі знань, виробити потребу в навчанні впродовж усього життя, а також бути підготовленим до самостійності, креативності, ініціативності в подальшій професійній діяльності.

Використана література:

1. Левченко Т. І. Європейська освіта: конвергенція та дивергенція : монографія. – Вінниця : “Нова книга”, 2007. – 656 с.
2. Хуторской А. В. Методика личностно-ориентированного обучения. Как обучать всех по-разному? : пособие для учителя / А. В. Хуторской. – М. : Изд-во ВЛАДОС-ПРЕСС, 2005. – 383 с.
3. Галькова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам : пособие для учителя. – М. : АРКИ, 2000. – 165 с.
4. Рамкова програма з німецької мови для професійного спілкування для вищих навчальних закладів України / колектив авторів: С. М. Анеліна та ін. – К. : Ленвіт, 2006. – 90 с.
5. Шубин В. И., Пашков Ф. Е. Культура. Техника. Образование. 7. Культурное пространство инженера – альтернатива противостоянию гуманистических ценностей и технического прогресса : учебное пособие для технических университетов. – Днепропетровск, 1999. – 237 с.

САЕНКО Н. С. Реализация принципов гуманизации и гуманитаризации инженерного образования в изучении иностранных языков.

В статье представлены эффективные пути внедрения гуманитарных и гуманистических аспектов образования в высших технических учебных заведениях. Личностно ориентированный подход к обучению иностранным языкам рассматривается как действенный инструмент личностного и профессионального развития будущих инженеров

Ключевые слова: *социокультурные различия, высокоразвитая личность, профессиональные потребности, учебная автономия.*

SAENKO N. S. Realizaciya principles of humanizing and gumanitarizacii of engineering education in the study of foreign languages.

The paper discusses effective ways of realization of humane and humanitarian principles in high technical education. The learner-centered approach to teaching foreign languages is regarded as the important means of future engineers' personal, academic and professional development.

Keywords: *socio-cultural differences, highly developed personality, professional needs, learner autonomy*

Сватъєв А. В.

Запорізький національний університет

ФУНКЦІОНАЛЬНЕ ПОЛЕ СПОРТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ТРЕНЕРІВ-ВИКЛАДАЧІВ

У статті розглянуто функціональне поле спортивної діяльності майбутніх тренерів-викладачів. Автор вказує, що функціональне поле спортивної діяльності – найважливіший

структурний елемент фізичного потенціалу людини, який є основою спорту та фізичної культури і спрямований на збереження та покращення особистісного та суспільного здоров'я.

Ключові слова: функціональне поле, спорт, спортивна діяльність, майбутні тренерів-викладачі.

У сучасних умовах вітчизняна система освіти розвивається у різних напрямках. Її характеризують такі властивості, як гуманізація, гуманітаризація, диференціація, диверсифікованість, стандартизація, багаторівневність, фундаменталізація, комп'ютеризація, інформатизація, індивідуалізація та безперервність.

Розвиток спортивного компоненту освіти дуже актуальний. Спортивна діяльність спрямована на тілесний та духовний розвиток людини, тому потрібна нова концепція формування фізичної культури та спорту в освітніх закладах. Зауважимо також, що у процесі реалізації та орієнтації на спортивну діяльність виявляється вплив соціальної сфери, вплив суспільства.

Поняття "спорт" (спортивна діяльність) характеризує весь комплекс соціальних явищ, що формуються на основі спортивних змагань і нерозривно пов'язані з ними. Тому спорт є певною соціальною системою. Ця система має відносну автономію, незалежність від інших соціальних систем суспільства, але в той же час взаємодіє з ними: підпадає під їх вплив і сама певним чином впливає на інші соціальні системи суспільства [7, с. 18].

Питанню оптимізації спортивної діяльності приділили увагу такі вчені, як М. В. Аверина [1], Е. Н. Авсентьев [2], В. Є. Боблак [3], Є. В. Болотова [4], Ю. П. Денисенко [5], Т. Ф. Ємелева [6] та ін.

Метою статті було охарактеризувати функціональне поле спортивної діяльності майбутніх тренерів-викладачів.

Основні поняття, які характеризують функціональне поле спортивної діяльності майбутніх тренерів-викладачів: "функціональне поле", "спорт", "спортивна діяльність", "тренер-викладач".

В. А. Сургучев, відзначає, що в процесі визначення поняття "фізична культура" слід спиратися на методологічний принцип нерозривної єдності біологічного, психологічного і соціального в процесі освоєння і вдосконалення людиною цінностей фізичної культури. Остання на відміну від інших сфер культури поєднує ці компоненти в єдине ціле і є сферою їх гармонізації, ареною постійно відтворних протиріч між ними [9, с. 618].

Відштовхуючись від цього підходу, можна вважати, що спортивна діяльність пов'язана з освоєнням, вдосконаленням, підтримкою і відтворенням цінностей у специфічних галузях: фізичного виховання, фізичної культури і спорту, а також діяльністю, що має неспецифічний

характер: професійно-прикладна фізична підготовка, фізкультурно-спортивна наука, галузеве управління, підготовка і перепідготовка фізкультурних кадрів.

Аналіз ціннісного і діяльнісного змісту фізкультурної діяльності дозволяє розглядати її як підсистему спільної культурної діяльності, сукупність усіх видів діяльності людини і суспільства, спрямованих на освоєння, вдосконалення, відтворення цінностей тілесної фізичної культури, галузевої фізичної культури і фізичної культури суспільства, їх особистісні і соціально значущі результати [9, с. 619].

Спортивна діяльність, на думку М. Ю. Мазова, складається в основному з двох взаємозалежних компонентів: фізичного і соціогенного. Учасники спортивної діяльності є фізичними агентами, а події, пов'язані з вибором виду спорту, спортивним тренуванням і змаганням, є моторним полем [8, с. 30].

Соціогенний простір спортивної діяльності складається з політичного, правового, економічного, культурного, освітнього, інформаційного, естетичного і етичного полів. Формування і дія багатогранних спортивних стосунків у просторі спортивної діяльності, в цілому, забезпечуються наявністю соціогенного підпростору. При цьому функції перерахованих зон з метою регулювання спортивних стосунків виконують такі суспільні інститути, як преса, спортивні товариства, навчальні заклади [11, с. 622].

Спорт як самодостатня і багатогранна підсистема цінностей сучасної культури володіє величезним креативним потенціалом формування фізичного, тілесного, етичного, соціально-психологічного і духовного здоров'я людства. Спортивна діяльність сприяє гармонізації міжособистісних і міжнаціональних стосунків. Спорт впливає також на розвиток освітньої системи, на всю культурну і духовну ситуацію в цілому.

Соціально-філософське осмислення і дослідження такого соціального феномену, як спорт, неминуче пов'язане з соціальним інститутом освіти, оскільки освіта завжди була головною темою теорії фізичного виховання і спорту. Виходячи з цієї фундаментальної передумови, необхідним є аналіз структурних ознак освіти з точки зору соціальних функцій, які виконує спорт [8, с. 42].

Поняття "освіта" з самого початку розвивалося у зв'язку з антропологією і філософією. Соціальне замовлення, яке виконує спорт, – це розвиток і вдосконалення людського організму. Якщо відповіддю на питання про вищу мету людини ми проголошуємо освіту, то це слід розуміти так: власна освіта, коли людина стає сильнішою, пластичнішою, благороднішою, долаючи свою фізичну природу. Тому проблеми спорту завжди необхідно осмислювати в тісному контексті зі спільними

проблемами освіти.

Щоб розгорнути свої освітні здібності, людина неминуче постає перед тим, що знаходиться поза її особистістю. Людина утворюється, діючи в світі, співвідносячись з ним. При цьому взаємодія людини зі світом, природою не позбавлено ігрового елемента. Соціальне призначення спорту передбачає, таким чином, розвиток краси людського тіла і суспільства.

Освіта поєднана з внутрішнім “Я”, з особистістю в цілому. Ця особливість освіти також пов’язана з соціальною функцією спорту. Освіта, як і спорт, – це не якась забава; вона обов’язково передбачає необхідність серйозної і наполегливої роботи, болісного подолання “Я”, тяжкої праці над собою. Освіта має безперервний характер; тому вона є процесом, який не має меж. Соціальна функція спорту полягає також у безперервному розвитку і вдосконаленню людського організму. Соціальні теорії освіти завжди цікавляться таким питанням: які сили слід формувати і розвивати? Дослідження спорту як соціального феномену дає однозначну відповідь – людина повинна відтворювати і розвивати всю сукупність людських сил і можливостей.

Освіта є вічним імпульсом культурного та духовного розвитку. Спорт також передбачає неперервне збільшення сили індивідуума. Освіта і спорт – це завжди вивищення особистості, пройняте прагненням до вдосконалення. Щоб мати можливість творити себе, необхідно мати в своєму розпорядженні для цього певний матеріал. Також і спорт не може виконувати свої соціальні функції, не маючи матеріальних умов. Наприклад, сила не може розвиватися на своїй власній основі, вона повинна мати матеріальні умови для свого виникнення і розвитку.

Освіта є практикою, а практична діяльність ніколи не буває чисто суб’єктивною дією; вона завжди пов’язана з відповідальністю – чинити відповідально відносно людей, справи, самого себе. Соціальна функція спорту також передбачає відповідальне відношення до свого здоров’я, до здоров’я навколишніх людей.

Такими є основні структурні елементи освіти і спорту, взаємозумовлені їх соціальними функціями [8, с. 61].

Якщо виходити з уявлень про соціальні функції фізкультурної і спортивної діяльності, то освітні можливості фізичної культури і спорту можна розподілити за наступними напрямками, для яких характерні певні комплекси освітніх мотивів:

- фізичні вправи та спорт формують важливу сферу незамінного і специфічного первинного життєвого досвіду і основ світобачення;
- фізичні вправи та спорт володіють цінністю охорони здоров’я,

забезпечуючи збереження і зміцнення здоров'я (працездатність, життєві сили, хороше самопочуття);

– фізичні вправи та спорт мають естетичні виміри (граційність, природність, свобода і невимушеність);

– фізичне виховання та спорт мають ігрове значення (спонтанність, м'язова радість, безкорисливість, відсутність утилітарної доцільності).

Ці комплекси мотивів знаходяться один з одним у гармонійному взаємозв'язку, тому можна зауважити, що однією з основних соціальних функцій спортивної діяльності є реагування на породжувані часом обставини.

Для з'ясування деяких аспектів підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності ми опитали за допомогою спеціально розробленої анкети викладачів вищих навчальних закладів. У анкетуванні взяли участь 93 викладачі, серед них 9 викладачів Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (ВДПУ імені Михайла Коцюбинського), 10 викладачів Волинського національного університету імені Лесі Українки (ВНУ імені Лесі Українки), 9 викладачів Донецького державного інституту здоров'я, фізичного виховання і спорту (ДДІЗФВіС), 15 викладачів Дніпропетровського державного інституту фізичної культури і спорту (ДДІФКіС), 10 викладачів Запорізького національного університету (ЗНУ), 10 викладачів Кримського факультету фізичної культури спорту та туризму Запорізького національного університету (Кримський факультет "ЗНУ"), 9 викладачів Львівського державного університету фізичної культури (ЛДУФК), 9 викладачів Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (ЛНУ імені Тараса Шевченка) та 12 викладачів Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (НПУ імені М. П. Драгоманова).

Результати відповідей на перше запитання анкети: "Чи доцільно здійснювати у вищих навчальних закладах України підготовку майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності?", розподілилися таким чином: з 93 респондентів вважають це доцільним 94,32% викладачів, не вважають за доцільне – 4,44%, важко було відповісти 1,23% викладачів (рис. 1). Отже, значна кількість опитаних викладачів, а саме 94,32%, вважає доцільним здійснювати у вищих навчальних закладах України підготовку майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності.

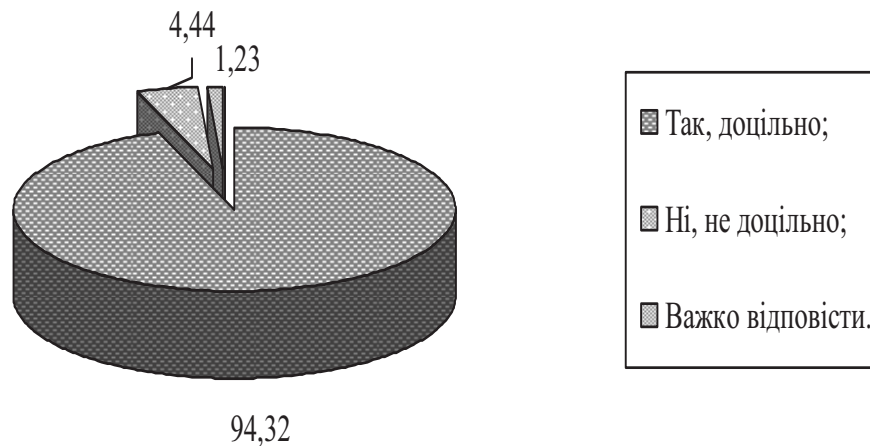

Рис. 1. Розподіл викладачів, опитаних щодо доцільності здійснення у вищих навчальних закладах України підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності (%)

Аналізуючи відповіді викладачів на друге запитання анкети: “Чи володієте Ви уміннями спрямовувати свої зусилля на формування у майбутнього тренера-викладача готовності до професійної діяльності?”, було з’ясовано, що з 93 викладачів володіють такими уміннями 92,04%, володіють такими уміннями, але недостатньо – 3,46%, не володіють цими уміннями – 7,17%, важко було відповісти 4,51% викладачів (рис. 2). Отже, значна кількість опитаних, а саме 92,04% викладачів, володіють уміннями спрямовувати свої зусилля на формування у майбутнього тренера-викладача готовності до професійної діяльності.

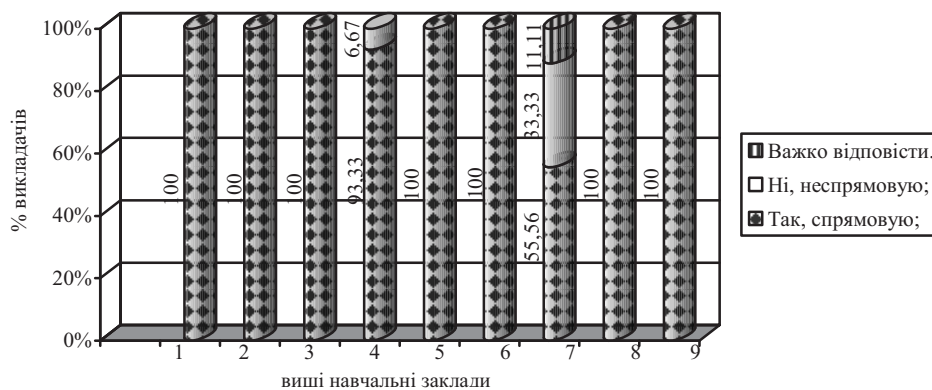

Рис. 2. Розподіл викладачів, опитаних щодо володіння ними уміннями спрямовувати свої зусилля на формування у майбутнього тренера-викладача готовності до професійної діяльності (%)

Аналіз відповідей викладачів на третє запитання анкети: “Чи задоволені Ви наявною науково-методичною літературою, підручниками та навчальними посібниками, необхідними для підготовки майбутніх тренерів-

викладачів до професійної діяльності?”, показав, що з 93 викладачів повністю задоволені наявною літературою 22,35%, частково задоволені – 55,37%, не задоволені – 21,54%, важко відповісти 0,74% викладачів (рис. 3). На жаль, незначна кількість опитаних викладачів, а саме 22,35%, повністю задоволені наявною науково-методичною літературою, підручниками та навчальними посібниками, необхідними для підготовки майбутніх тренерів-викладачів до професійної діяльності.

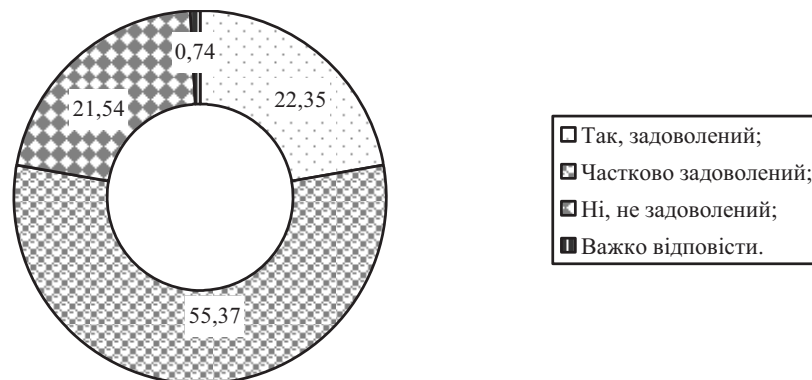

Рис. 3. Розподіл викладачів, опитаних щодо задоволеності наявною науково-методичною літературою, підручниками та навчальними посібниками, необхідними для підготовки майбутніх тренерів-викладачів до професійної діяльності (%).

Отже, найважливіше завдання занять фізичною культурою і спортом – формування особистості. Цього можна досягнути шляхом залучення виховних заходів у всі сфери діяльності викладача та завдяки самовихованню тих, що займаються фізичними вправами і спортом. Основною умовою досягнення позитивних результатів у формуванні особистості під час навчально-тренувального процесу є комплексний підхід. Функціональне поле культури спортсмена та тренера доводить, що ця культура спрямована перш за все на подолання ставлення до людини як до “спортивного результату” та “постачальника рекордів”. При цьому гуманістична функція культури спортсмена та тренера, яка полягає у позбавленні від комерції, демонстрації жорстокості, насилля, надає заняттям фізичною культурою та спортом відповідної спрямованості.

Використана література:

1. *Аверина М. В.* Пространства восприятия спорта в сознании социума / М. В. Аверина // 12 международный научный конгресс “Современный олимпийский и паралимпийский спорт и спорт для всех”, 26-28 мая 2008 г.: материалы / Рос. гос. ун-т физ. культуры, спорта и туризма. – М., 2008. – Т. 1. – С. 36-38.
2. *Авксентьев Е. Н.* Формирование готовности студентов педагогических вузов физкультурно-спортивной деятельности : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. пед. наук : спец.

- 13.00.04 “Теория и методика профессионального образования” / Е. Н. Авксентьев. – Чебоксары, 2004. – 22 с.
3. *Боблак В. Е.* Познавательные аспекты спортивной деятельности / В. Е. Боблак., А. В. Никитина // Спорт. Олимпизм. Гуманизм : Межвузовский сборник научных трудов. – Смоленск, 1998. – Вып. 2. – С. 14-18.
 4. *Болотова Е. В.* Психологические факторы эффективности спортивной деятельности студентов вуза физической культуры / Е. В. Болотова, А. М. Кузьмин // Вестник учебных заведений физической культуры. – 2005. – № 1(3). – С. 39-47.
 5. *Денисенко Ю. П.* Миорелаксация в спортивной деятельности / Ю. П. Денисенко, Ю. В. Высочин, Л. Г. Яценко // Теория и практика физ. культуры. – 2008. – № 9. – С. 90-92.
 6. *Емелева Т. Ф.* Социализирующая роль спортивной деятельности специалистов в области физической культуры и спорта / Т. Ф. Емелева // Спорт и здоровье : Первый междунар. науч. конгр., 9–11 сент. 2003 г., Россия, СПб. : (материалы конгр.) / С.-Петерб. Гос. Акад. физ. культуры им. П. Ф. Лесгафта. – СПб., 2003. – Т. 1. – С. 134-135.
 7. *Кутепов М. М.* Технология формирования профессиональных умений у будущих специалистов в области физической культуры : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. пед. наук : 13.00.08 “Теория и методика профессионального образования” / М. М. Кутепов. – Нижний Новгород, 2003 – 24 с.
 8. *Мазов Н. Ю.* Спорт как социокультурное явление : автореф. дис. на соискание учен. степени доктора философ. наук : 09.00.11 “Социальная философия” / Н. Ю. Мазов. – Уфа, 1999. – 22 с.
 9. *Сургучёв В. А.* Ценностно-деятельностный подход к определению понятия “физическая культура” / В. А. Сургучев. – Философия и будущее цивилизации : сборник тезисов, докладов и выступлений IV Российского философ. конгр. – М., 2005. – Т. 4. – С. 617-620.
 10. *Сущенко Л. П.* Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект) : монографія / Л. П. Сущенко. – Запоріжжя : ЗДУ, 2003. – 442 с.
 11. *Филимонова С. И.* Пространство физической культуры и спорта / С. И. Филимонова. – Философия и будущее цивилизации : сборник тезисов, докладов и выступлений IV Российского философ. конгр. – М. : 2005. – Т. 4. – С. 621-623.

СВАТЬЕВ А. В. Функциональное поле спортивной деятельности тренеров-преподавателей.

В статье рассматривается функциональное поле спортивной деятельности будущих тренеров-преподавателей. Автор указывает, что функциональное поле спортивной деятельности – важнейший структурный элемент физического потенциала человека, который является основой спорта и физической культуры, направленной на сохранение и улучшение личностного и общественного здоровья.

Ключевые слова: функциональное поле, спорт, спортивная деятельность, будущие тренеры-преподаватели.

SVAT'EV A. Functional field of sporting activity of future trainers- teachers.

The functional of sporting activity of future trainers-teachers is examined in the article. An author specifies that the functional of sporting activity is a major structural element of physical potential of man which is basis of sport and physical culture, having a special purpose orientation of which, foremost directed on a maintenance and improvement of personality and public health.

Keywords: functional field, sport, sporting activity, future trainers-teachers.